

Sammendrag av doktorgradsavhandlinger

Kari Trøften Gamst og Åse Langballe

Barn som vitner. En empirisk og teoretisk studie av kommunikasjon mellom avhører og barn i dommeravhør. Utvikling av en avhørsmetodisk tilnærming

Disputas fra Det Utdanningsvitenskapelige Fakultet, Institutt for spesialpedagogikk ved Universitetet i Oslo.

Disputert for graden dr.polit. i 2004

Studien er gjennomført i perioden 1998-2003 ved Det Utdanningsvitenskapelige Fakultet, Institutt for spesialpedagogikk ved Universitetet i Oslo.

Avhandlingen tar opp problemstillinger knyttet til eksisterende rettsvern for barn som vitner i straffesaker, og som avhøres av polititjenestepersoner. Et sentralt mål er å synliggjøre barnets kompetanse til å gjøre seg forstått og forklare seg i dommeravhør gjennom en mer likeverdig og barnerettet behandling. Et barneperspektiv står i sentrum, hvor barns rett til å bli hørt i saker som omhandler dem, er en vesentlig forståelse.

Datamaterialet består av 45 autentiske videoinnspilte dommeravhør av barn fra perioden 1986 til 2001, hvor 9 av dem er bekreftede, domfelte saker. Det relasjonelle forholdet og temautviklingen i kommunikasjonen mellom avhører og barn er studert gjennom grounded theory og samtaleanalyse. I et pålitelighetsaspekt innlemmes sentrale nøkkelbegrep som dominans, asymmetri, empati og anerkjennelse.

I studien utvikles en systematisk teoretisk og metodisk modell for kommunikasjon mellom voksen og barn i rettslige intervjuer. En idealtypisk kommunikasjonssituasjon vektlegger en dialogisk relasjonell tilnærming, og erstatter den typiske institusjonelle samtalen, som har et forhørspreg. Nye innsikter og fremgangsmåter for kommunikasjon med barn ved en dialogisk kommunikasjonsmetode fokuserer på holdninger og spesifikke kommunikasjonsferdigheter som viser seg å øke informasjonsmengden fra barnet. Spontan, ekspanderende fortelling, detaljert og utdypende, oppnås uten unødvendig struktur og ledelse fra den voksne. Beskrivelser av opplevelser både på et tematisk kontekstuekt plan og et handlings- og opplevelsesplan, beskrives som en optimal god redegjørelse og et idealfenomen.

Studien avdekker tre dialogtypologier som avhører tar i bruk for å oppklare det anmeldte forholdet: et koherent, fragmentert og brutt samtalemønster. Det koherente dialogmønsteret fremkommer ved en kommunikasjonsstil karakterisert av (i) fokuserte tema, (ii) målrettet temaorganisering, (iii) tematisk utdyping, (iv) åpen og ikke-ledende intervensjon og (v) symmetrisk og dialogisk kommunikasjon. Et koherent kommunikasjonsmønster antas å øke sannsynligheten for at barnets vitneforklaring får høyere grad av rettslig bevisverdi.

Kommunikasjonsmetoden som utvikles i avhandlingen, ligger til grunn for en systematisk opplæring i avhørsmetodikk i etterutdanningskurs for polititjenestepersoner ved Politihøgskolen i Oslo. Å utdype forståelsen for kommunikasjonsmetoden og barneperspektivet som må ligge til grunn for at barn skal greie å formidle selvopplevde, stressfylte og traumatiske opplevelser, viser seg å kreve implementering av en opplæringsmetode som ivaretar elementer av kunnskapsformidling, veiledning og aktiv kommunikasjonstrening.

Avhandlingens kommunikasjonsmodell er anvendbar ved barnesamtaler innen en rekke andre områder, som barnevern, helsevesen og det pedagogiske praksisfeltet.

Avhandlingen kan bestilles på følgende e.mail adresser: kari@gamst.com eller aselangelballe@hotmail.com